

BELGISCHE SENAAAT

 ZITTING 2001-2002

 10 JULI 2002

Wetsontwerp tot uitbreiding van de mogelijkheden tot inbeslagneming en verbeurdverklaring in strafzaken

AMENDEMENTEN

Nr. 1 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 2bis (nieuw)

Een artikel 2bis (nieuw) invoegen, luidende:

«Art. 2bis. — In artikel 43bis van hetzelfde Wetboek wordt vóór het laatste lid een nieuw lid ingevoegd, luidende:

«De schadevergoeding, in hoofdsom en interesten, toegekend aan de burgerlijke partij die de veroordeling van de schuldige tot het betalen van schadevergoeding verkrijgt, wordt betaald door afnemering van de aldus verbeurdverklaarde goederen, met voorrang boven alle mogelijke schuldvorderingen van de Staat».

Verantwoording

In de huidige stand van het recht gaat de burgerlijke partij geenszins voor bij het invorderen van zijn schuld. De verbeurdverklaring, een straf dus, komt de Staat ten goede en niet de burgerlijke partij.

 Zie:

Stukken van de Senaat:

2-1197 - 2001/2002:

Nr. 1: Ontwerp overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers.

SÉNAT DE BELGIQUE

 SESSION DE 2001-2002

 10 JUILLET 2002

Projet de loi portant extension des possibilités de saisie et de confiscation en matière pénale

AMENDEMENTS

N° 1 DE MME NYSSSENS

Art. 2bis (nouveau)

Insérer un article 2bis nouveau rédigé comme suit:

«Art. 2bis. — Dans l'article 43bis du même Code, il est inséré avant le dernier alinéa un nouvel alinéa, rédigé comme suit:

«Sont payés par prélèvement sur les choses ainsi confisquées et par préférence à toutes créances quelconques dues à l'État, les dommages-intérêts, en principal et intérêts, alloués à la partie civile qui obtient la condamnation du coupable au paiement de dommages-intérêts.»

Justification

Dans l'état actuel du droit, la partie civile ne bénéficie d'aucun privilège pour le recouvrement de sa créance, alors que la confiscation, qui est une peine, profite à l'État et non à cette partie civile.

 Voir:

Documents du Sénat:

2-1197 - 2001/2002:

N° 1: Projet transmis par la Chambre des représentants.

Nr. 2 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 4

In het voorgestelde eerste lid van § 1 van artikel 43^{quater}, de woorden «derde en vierde lid» vervangen door de woorden «derde, vierde en vijfde lid».

Verantwoording

Aansluitend bij het vorige amendement, wordt bepaald dat artikel 43bis, derde, vierde en vijfde lid, van toepassing is op de vermogensvoordelen bedoeld in artikel 43^{quater}, § 2.

Nr. 3 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 4

In de Franse tekst van het voorgestelde eerste lid van artikel 43^{quater}, § 2, de woorden «l'inculpé» vervangen door de woorden «le condamné».

Verantwoording

Het in aanmerking nemen van «identieke feiten» waarvoor «l'inculpé» (de verdachte) niet veroordeeld werd, is niet erg realistisch: wanneer men kennis heeft van «identieke feiten», wordt de persoon wegens die feiten logischerwijze ook vervolgd. Dat gaat overigens ook in tegen het vermoeden van onschuld: indien de persoon wegens die feiten niet werd veroordeeld, wordt hij geacht ze niet te hebben begaan. Kennelijk wordt hier de veroordeelde bedoeld in plaats van de verdachte. Dat zou overeenstemmen met de Nederlandse tekst, waarin sprake is van «de veroordeelde».

Nr. 4 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 4

In het voorgestelde eerste lid van artikel 43^{quater}, § 3, na de woorden «de inverdenkingstelling», de woorden «of aan de dagvaarding door het openbaar ministerie» invoegen.

Verantwoording

Het begrip inverdenkingstelling is alleen bij het gerechtelijk onderzoek bekend, wat dus de dossiers uitsluit die worden behandeld in het kader van het opsporingsonderzoek. Dit amendement wil in dezelfde termijn voorzien voor de dagvaarding door het openbaar ministerie.

Nr. 5 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 8

In het voorgestelde artikel 35ter op de tweede regel de woorden «de verdachte» vervangen door de woor-

N° 2 DE MME NYSSSENS

Art. 4

À l'article 43^{quater}, § 1er, alinéa premier proposé, remplacer les mots «alinéas 3 et 4» par les mots «alinéas 3, 4 et 5».

Justification

Dans le prolongement de l'amendement précédent, il est précisé que l'article 43bis, alinéas 3, 4 et 5, s'applique aux avantages patrimoniaux visés à l'article 43^{quater}, § 2.

N° 3 DE MME NYSSSENS

Art. 4

À l'article 43^{quater}, § 2, alinéa premier proposé, remplacer les mots «l'inculpé» par les mots «le condamné».

Justification

La prise en considération de «faits identiques» pour lesquels «l'inculpé» n'a pas été condamné est peu réaliste: si on a connaissance de «faits identiques», normalement la personne est également poursuivie pour ces faits. C'est en outre contraire à la présomption d'innocence: si la personne n'a pas été condamnée pour ces faits, elle est présumée ne pas les avoir commis. Il semble donc que soit visé ici le condamné et non l'inculpé, ce qui correspondrait à la version néerlandaise du texte: «de veroordeelde».

N° 4 DE MME NYSSSENS

Art. 4

À l'article 43^{quater}, § 3, alinéa premier proposé, insérer après les mots «l'inculpation», les mots «ou la citation par le ministère public».

Justification

La notion d'inculpation n'est connue qu'en cas d'instruction, ce qui exclut donc les dossiers traités dans le cadre de l'information. Le présent amendement vise à prévoir ce même délai par référence à la citation du ministère public.

N° 5 DE MME NYSSSENS

Art. 8

À l'article 35ter proposé, insérer, à la deuxième ligne, après les mots «la personne soupçonnée», les

den « *de persoon die ervan wordt verdacht één of meer in artikel 43quater opgesomde misdrijven te hebben gepleegd* ».

Verantwoording

De strafrechtelijke inbeslagneming per equivalent voorafgaand aan de strafrechtelijke verbeurdverklaring per equivalent moet het evenredigheidsbeginsel in acht nemen. Dat beginsel moet worden opgenomen en verwijzen naar een reeks strafbare feiten, namelijk die in artikel 43quater (nieuw) van het Strafwetboek.

Nr. 6 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 14

Paragraaf 3 van het voorgestelde artikel 524bisaanvullen als volgt :

« De veroordeelde en de burgerlijke partij kunnen de onderzoeksrechter verzoeken een onderzoekshandeling te verrichten. In dat geval is de procedure waarin artikel 61quinquies, §§ 2 tot 6, voorziet, van toepassing. »

Verantwoording

Het bijzonder onderzoek wordt eenzijdig door het openbaar ministerie gevoerd. De veroordeelde noch de burgerlijke partij krijgen de mogelijkheid om tussen te komen, bijvoorbeeld om bijkomend onderzoek te vragen, terwijl in het raam van een gerechtelijk onderzoek, op basis van artikel 61quinquies van het Wetboek van strafvordering of van artikel 127, vierde lid, van hetzelfde wetboek, de verdachte en de burgerlijke partij bijkomende onderzoekshandelingen kunnen vragen. Deze procedure is volledig geheim en laat weinig ruimte voor de rechten van de verdediging, terwijl de recente hervormingen van het Wetboek van strafvordering (wet Franchimont van 12 maart 1998) hebben gezorgd voor een beter evenwicht tussen de daden van vervolging en de rechten van de verdediging, alsook voor het in acht nemen van de belangen van het slachtoffer. Volgens de Raad van State moet, gelet op de specifieke rol van het openbaar ministerie dat de strafvordering voor het feitengerecht leidt, uit zorg voor de eerbiediging van de rechten van de verdediging, aan de veroordeelde en aan de burgerlijke partij de gelegenheid worden geboden aan de onderzoeksprocedure deel te nemen.

Nr. 7 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 14

De Franse tekst van § 7 van het voorgestelde artikel 524bis wijzigen als volgt :

A. In het eerste lid na het woord « judgement », de woorden « ou de l'arrêt » toevoegen.

B. In het tweede lid, na het woord « judgement », de woorden « ou l'arrêt » toevoegen.

mots « *d'avoir commis une ou plusieurs infractions énumérées à l'article 43quater* ».

Justification

La saisie pénale par équivalent préalable à la confiscation pénale par équivalent doit respecter le principe de proportionnalité. Ce principe doit être intégré par référence à une série d'infractions, en l'occurrence celles prévues à l'article 43quater nouveau du Code pénal.

N° 6 DE MME NYSSSENS

Art. 14

Compléter l'article 524bis, § 3, proposé par ce qui suit :

« Le condamné et la partie civile peuvent demander au juge d'instruction l'accomplissement d'un acte d'instruction. Dans ce cas, la procédure prévue à l'article 61quinquies, §§ 2 à 6, est d'application. »

Justification

L'enquête particulière est menée unilatéralement par le ministère public, sans donner la possibilité ni au condamné, ni à la partie civile, d'intervenir pour demander par exemple un complément d'enquête alors que dans le cadre d'une instruction, sur la base de l'article 61quinquies du Code d'instruction criminelle ou de l'article 127, alinéa 4, du même Code, l'inculpé et la partie civile peuvent solliciter de nouveaux actes d'instruction. Cette procédure tout à fait secrète laisse peu de place aux droits de la défense alors que les réformes récentes du Code d'instruction criminelle (loi Franchimont du 12 mars 1998) ont veillé à un meilleur équilibre entre les actes de poursuite et les droits de la défense, ainsi qu'à une prise en compte des intérêts de la victime. Selon le Conseil d'État, compte tenu du rôle spécifique du ministère public qui dirige l'action publique devant la juridiction de fond, il convient, dans le souci de préserver les droits de la défense, de permettre au condamné et à la partie civile d'intervenir dans ce processus d'enquête.

N° 7 DE MME NYSSSENS

Art. 14

Apporter à l'article 524bis, § 7, proposé, les modifications suivantes :

A. À l'alinéa premier, ajouter, après le mot « judgement », les mots « ou de l'arrêt ».

B. À l'alinéa 2, ajouter, après le mot « judgement », les mots « ou l'arrêt ».

Verantwoording

A. Zoals de Raad van State onderstreept, is het mogelijk dat de procedure zich reeds in het stadium van het hof van beroep bevindt. Men dient dus niet alleen rekening te houden met het vonnis, maar ook met het arrest dat het bijzonder onderzoek gelast.

B. Ook hier moet men rekening houden met het arrest over de schuld.

Nr. 8 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 16 (nieuw)

Een artikel 16 (nieuw) toevoegen, luidende:

«Art. 16. — Artikel 1, eerste lid, van het koninklijk besluit van 9 augustus 1991 tot vaststelling van de termijn waarbinnen en de wijze waarop een rechtsmiddel kan worden aangewend door derden die beweren recht te hebben op een verbeurdverklaarde zaak, wordt gewijzigd als volgt:

A. Na de woorden «43bis» worden de woorden «en 43quater» ingevoegd.

B. De woorden «negentig dagen» worden vervangen door de woorden «honderdtachtig dagen.»

Verantwoording

A. Het koninklijk besluit van 9 augustus 1991 moet worden aangepast, zodat het niet alleen voor artikel 43bis van het Strafwetboek geldt, maar ook voor het nieuwe artikel 43quater.

B. Het is van essentieel belang dat de rechten van derden die te goeder trouw zijn, worden beschermd. De bescherming van derden die beweren recht te hebben op een verbeurdverklaarde zaak, zoals geregeld door het koninklijk besluit van 9 augustus 1991, is wat dat betreft ontoereikend in vergelijking met de vooruitgang die het wetsontwerp betekent voor de verbeurdverklaring: de termijn van 90 dagen die geldt voor wie aanspraak maakt om zich kenbaar te maken, moet worden verlengd en hij moet de mogelijkheid krijgen om een rechtsvordering aan te wenden tot schadevergoeding per equivalent, indien de termijn waarbinnen hij zijn recht kan laten gelden, verstreken is.

Nr. 9 VAN MEVROUW DE SCHAMPHELAERE

Art. 4

Heteerstelid van het voorgestelde artikel 43quater, § 1, vervangen als volgt:

«Op vordering van het openbaar ministerie kunnen de zaken als bedoeld in artikel 42, 3°, die worden gevonden in het vermogen of in het bezit van een persoon verbeurd worden verklaard, indien deze persoon schuldig werd bevonden hetzij aan een misdrijf dat gepleegd werd in het raam van een criminele

Justification

A. Comme le souligne le Conseil d'État, il se peut que la procédure soit déjà au stade de la cour d'appel. Il convient donc de viser outre le jugement, l'arrêt ayant ordonné l'enquête particulière.

B. Dans le même ordre d'idées, il convient de viser aussi l'arrêt rendu sur la culpabilité.

N° 8 DE MME NYSSSENS

Art. 16 (nouveau)

Insérer un article 16 (nouveau), rédigé comme suit:

«Art. 16. — À l'article 1er, alinéa premier, de l'arrêté royal du 9 août 1991 réglant le délai et les modalités du recours des tiers prétendant droit sur une chose confisquée, les modifications suivantes sont apportées:

A. Les mots «et 43quater» sont insérés après les mots «43bis».

B. Les mots «nonante jours» sont remplacés par les mots «cent quatre-vingts jours».

Justification

L'arrêté royal du 9 août 1991 doit être adapté pour viser non seulement l'article 43bis du Code pénal mais également le nouvel article 43quater.

B. Il est essentiel de protéger les droits des tiers de bonne foi. À cet égard, la protection des tiers prétendant droit sur une chose confisquée, telle qu'organisée par l'arrêté royal du 9 août 1991, est largement insuffisante par rapport à l'avancée de la confiscation telle qu'elle résulte de la législation en projet: il est impératif d'étendre le délai de 90 jours offert à ce prétendant pour se manifester et de prévoir pour ce prétendant la possibilité d'exercer une action en indemnisation par équivalent dans l'hypothèse où le délai de prétention serait dépassé.

Clotilde NYSSSENS.

N° 9 DE MME DE SCHAMPHELAERE

Art. 4

Remplacer l'alinéa 1er de l'article 43quater, § 1er, proposé, par ce qui suit:

«À la demande du ministère public, les choses visées à l'article 42, 3°, qui sont trouvées dans le patrimoine ou en possession d'une personne peuvent être confisquées si cette personne a été reconnue coupable d'une infraction commise dans le cadre d'une organisation criminelle telle que définie à l'article 324bis,

organisatie zoals omschreven in artikel 324bis, hetzij aan een misdrijf dat gepleegd werd in het kader van ernstige en georganiseerde fiscale fraude waarbij bijzonder ingewikkelde mechanismen of procédés van internationale omvang worden aangewend, hetzij aan één van de strafbare feiten als bedoeld in: »

Verantwoording

De omkering van de bewijslast is een uitzonderlijke maatregel die slechts verantwoord wordt door uitzonderlijke omstandigheden. Wij verkiezen derhalve de oorspronkelijke tekst van het voorontwerp dat de omkering van de bewijslast beperkt tot de misdrijven gepleegd in het kader van een criminele organisatie. Dit beantwoordt bovendien beter aan de opmerkingen van de Raad van State die stelt dat het toepassingsgebied van de wet niet algemeen mag zijn.

Nr. 10 VAN MEVROUW DE SCHAMPHELAERE

Art. 4

In § 2 van het voorgestelde artikel 43^{quater} na de woorden «ernstige en concrete aanwijzingen» de woorden «die steun vinden in andere bewijsmiddelen» invoegen.

Verantwoording

Het ontworpen artikel beantwoordt niet aan de rechtspraak van het Europese Hof voor mensenrechten in de mate het niet volstaat dat er ernstige aanwijzingen bestaan ten laste van de veroordeelde om deze te veroordelen tot de verbeurdverklaring van een gedeelte van zijn patrimonium. Zoals de Raad van State het zeer juist heeft opgemerkt moet men op zijn minst het begrip «ernstige aanwijzingen» definiëren. Op zich zijn vermoedens in het strafrecht aanvaardbaar, maar het betreft slechts een «tweede-graadsbewijs». In het strafrecht kunnen vermoedens slechts als indirect bewijs fungeren ter ondersteuning van andere bewijsmiddelen.

Nr. 11 VAN MEVROUW DE SCHAMPHELAERE

Art. 4

In § 2 van het voorgestelde artikel 43^{quater} de woorden «of uit identieke feiten» vervangen door de woorden «en uit feiten die samenhangend zijn en waarvoor de veroordeelde schuldig is bevonden».

Verantwoording

Dit amendement beoogt beter te beantwoorden aan de rechtspraak van het Europees Hof voor de mensenrechten. De uitbreiding van de verbeurdverklaring kan onder geen beding worden gebruikt om de personen te straffen die nog niet schuldig zijn bevonden voor wel bepaalde en wel gekwalificeerde feiten. Dit is niet alleen strijdig met het legaliteitsbeginsel, maar ook met het vermoeden van onschuld. Bovendien merkt de Raad van State terecht op dat dit tevens een uitbreiding zou betekenen van de verbeurdverklaring. De verbeurdverklaring moet steeds speciaal zijn

d'une infraction commise dans le cadre d'une fraude fiscale grave et organisée pour laquelle ont été utilisés des mécanismes ou procédés particulièrement complexes à l'échelle internationale, ou d'une ou de plusieurs infractions visées: »

Justification

L'inversion de la charge de la preuve est une mesure exceptionnelle qui ne peut être justifiée que par des circonstances exceptionnelles. Nous donnons par conséquent la préférence au texte initial de l'avant-projet selon lequel l'inversion de la charge de la preuve était limitée aux infractions commises dans le cadre d'une organisation criminelle. Nous estimons que l'on répond d'ailleurs mieux ainsi aux remarques du Conseil d'État selon lequel le champ d'application de la loi ne saurait être général.

N° 10 DE MME DE SCHAMPHELAERE

Art. 4

Au § 2 de l'article 43^{quater} proposé, après les mots « indices sérieux et concrets », insérer les mots « , trouvant appui dans d'autres moyens de preuve, ».

Justification

L'article en projet n'est pas conforme à la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme, en ce sens qu'il ne suffit pas qu'il y ait des indices sérieux contre l'inculpé pour qu'on puisse prononcer la saisie d'une partie de son patrimoine. Comme le Conseil d'État l'a très justement fait remarquer, il convient à tout le moins de définir la notion d'« indices sérieux ». Si la preuve par indices est admissible en droit pénal, il ne s'agit cependant que d'une « preuve au deuxième degré », c'est-à-dire que les indices ne constituent qu'une preuve indirecte à l'appui d'autres preuves.

N° 11 DE MME DE SCHAMPHELAERE

Art. 4

Au § 2 de l'article 43^{quater} proposé, remplacer les mots « ou de faits identiques » par les mots « et de faits connexes dont l'inculpé a été reconnu coupable ».

Justification

Le présent amendement vise à mieux conformer le texte à la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme. L'extension de la confiscation ne peut en aucun cas être utilisée pour punir les personnes qui n'ont pas encore été reconnues coupables de faits bien déterminés et bien qualifiés. Ce serait contraire non seulement au principe de légalité, mais aussi à celui de la présomption d'innocence. En outre, le Conseil d'État fait remarquer à juste titre que cela équivaldrait à une extension de la notion de confiscation. La confiscation doit toujours être spéciale

en mag zich niet uitstrekken over de totaliteit van het patrimonium. Door de verbeurdverklaring mogelijk te maken voor « identieke feiten » zonder te eisen dat hiervoor een veroordeling zou bestaan geeft men aan de verbeurdverklaring een algemeen karakter wat verboden wordt door artikel 17 van de Grondwet.

Nr. 12 VAN MEVROUW DE SCHAMPHELAERE

Art. 8

In het voorgestelde artikel 35 ter, § 1, nade woorden « ernstige en concrete aanwijzingen » de woorden « die steun vinden in andere bewijsmiddelen » invoegen.

Verantwoording

Het ontworpen artikel beantwoordt niet aan de rechtspraak van het Europese Hof voor mensenrechten in de mate het niet volstaat dat er ernstige aanwijzingen bestaan ten laste van de veroordeelde om deze te veroordelen tot de verbeurdverklaring van een gedeelte van zijn patrimonium. Zoals de Raad van State het zeer juist heeft opgemerkt moet men op zijn minst het begrip « ernstige aanwijzingen » definiëren. Op zich zijn vermoedens in het strafrecht aanvaardbaar, maar het betreft slechts een « tweedegraadsbewijs ». In het strafrecht kunnen vermoedens slechts als indirect bewijs fungeren ter ondersteuning van andere bewijsmiddelen.

Mia DE SCHAMPHELAERE.

et elle ne peut pas s'étendre à la totalité du patrimoine. En rendant la confiscation possible pour des « faits identiques » sans exiger que ceux-ci aient donné lieu à une condamnation, on confère à la confiscation un caractère général, ce qui est interdit par l'article 17 de la Constitution.

N° 12 DE MME DE SCHAMPHELAERE

Art. 8

Au § 1er de l'article 35 ter proposé, après les mots « indices sérieux et concrets », insérer les mots « , trouvant appui dans d'autres moyens de preuve, ».

Justification

L'article en projet n'est pas conforme à la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme, en ce sens qu'il ne suffit pas qu'il y ait des indices sérieux contre l'inculpé pour qu'on puisse prononcer la saisie d'une partie de son patrimoine. Comme le Conseil d'État l'a très justement fait remarquer, il convient à tout le moins de définir la notion d'« indices sérieux ». Si la preuve par indices est admissible en droit pénal, il ne s'agit cependant que d'une « preuve au deuxième degré », c'est-à-dire que les indices ne constituent qu'une preuve indirecte à l'appui d'autres preuves.